

XIV C 186/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: st. prot. Kamila Sucharkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2023 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. P.**

przeciwko **Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.**

o zapłatę i ustalenie ewentualnie o zapłatę

1. oddała powództwo w zakresie żądania głównego;
2. uwzględnia roszczenie ewentualne i zasądza od pozwanego Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki A. P. kwotę 112 880,59 (sto dwanaście tysięcy osiemset osiemdziesiąt i 59/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 lutego 2022 r. do dnia zapłaty,
3. w pozostałym zakresie roszczenie ewentualne oddała,
4. kosztami procesu obciąża pozwanego i z tego tytułu zasądza od niego na rzecz powódki jako zwrot kosztów procesu kwotę 14 463,72 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Jolanta Czajka-Bałon

Sygnatura akt XIV C 186/22

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r.

Pozwem z dnia 22 lutego 2022r.(data nadania w urzędzie pocztowym) powódka A. P. wniosła o:

1. Ustalenie nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej w dniu 31 marca 2008 roku pomiędzy Bankiem (...) S.A z siedzibą w W. a powódką.
2. Zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 10.996,53 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 14 lutego 2022 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu części nienależnie pobranego świadczenia w związku ustaleniem nieistnienia stosunku prawnego oraz powiązanych z nim praw akcesoryjnych wynikających z umowy o kredyt.

Jako ewentualne, w przypadku stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia żądań wskazanych w punkcie pierwszym i drugim pozwu powódka zgłosiła żądanie zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 121.375,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 lutego 2022 r. do dnia zapłaty.

Nadto powódka wniosła o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że zawarła z pozwanym umowę kredytu hipotecznego indeksowaną kursem franka szwajcarskiego. Umowa zawiera postanowienia niedozwolone dotyczące indeksacji. Nie została jej przedstawiona rzetelna informacja o rzeczywistym ryzyku związanym z indeksacją i kształtowaniu się kursu CHF w przeszłości (k.3-38 v.)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W szerokiej argumentacji krytycznie odniósł się do ich stanowiska co do nieważności umowy i abuzywności jej postanowień (k. 83-120).

W toku procesu strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W 2008 r. powódka chciała wybudować dom, posiadała już zakupioną przez siebie wcześniej działkę budowlaną. W tym celu udała się do pośrednika finansowego, który przeanalizował oferty różnych banków i powiedział powódce, że nie ma ona zdolności kredytowej w złotych. Poinformował powódkę, że ze swoimi zarobkami jako pracownik administracyjno-biurowy może starać się o kredyt w CHF. Powódka zdecydowała się na zaproponowany jej kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego i złożyła wniosek o jego udzielenie.

Powódka uzyskała pozytywną decyzję kredytową, w związku z tym 31 marca 2008 r. zawarła z pozwanym umowę kredytu hipotecznego nr (...). Powódka oświadczyła, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymała pismo „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznała się z nim (§ 5 ust.3 umowy). Tego dnia poza podpisaniem umowy kredytu powódka otworzyła także w pozwanym banku rachunek osobisty w złotych, z którego miała następować spłata rat kredytu.

Umowa kredytu zawiera, wśród innych, następujące zapisy:

Określenia użyte w Umowie mają znaczenie nadane im w „Regulaminie kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., zwanym dalej „Regulaminem” (§ 1 wstęp).

Kredytobiorca oświadcza, że przed podpisaniem umowy otrzymał Regulamin, zapoznał się z nimi i zaakceptował warunki w nim zawarte (§ 1 ust. 1).

Kwota kredytu: 450.300 PLN (§ 2 ust. 1). Kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabel Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłał do Kredytobiorcy pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna CHF według tabeli Tabel Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu / transzy, przy czym zmiany kursów walut w trakcie okresu kredytowania mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej (§ 2 ust. 2). Cel kredytu: - budowa domu metodą gospodarczą; Kwota 430.000 PLN; - refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe: kwota 20.000 PLN; - koszty wliczone w kredyt: kwota 300.000 zł. (§ 2 ust. 3). Przedmiotem kredytowania jest nieruchomości stanowiąca działkę gruntu KW (...) prowadzona przez SR w Pile Wydział Ksiąg Wieczystych (...) w miejscowości P.

M. (§ 2 ust. 4). Okres kredytowania wynosi 540 miesięcy, w tym liczba miesięcy karencji: 8, licząc od daty wypłaty kredytu lub jego pierwszej transzy (§ 2 ust. 6).

Wypłata kredytu nastąpi zgodnie z zasadami określonymi w Regulaminie z uwzględnieniem poniższych zasad: Sposób wypłaty: transze (§ 3 ust. 1).

Kredytobiorca oświadcza, że wraz z wnioskiem kredytowym otrzymał pismo „Informacja dla Wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej” i zapoznał się z nim (§ 5 ust. 3).

Kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej (§ 6 ust. 1). Oprocentowanie kredytu wynosi 3,7567 % w stosunku rocznym, co stanowi sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy oraz marży w wysokości 1.0000 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 3). Oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) (§ 6 ust. 5).

Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z (...) Banku (...) S.A. (§ 7 ust. 1). Kredyt spłacany będzie w 540 ratach miesięcznych, w tym 8 rat obejmujących odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 532 równych ratach miesięcznych (...) (§ 7 ust. 2). Spłata kredytu następować będzie poprzez bezpośrednie potrącenie przez Bank należnych mu kwot z rachunku Kredytobiorcy w Banku (...) (§ 7 ust. 3).

Obowiązujący w dacie podpisania umowy Regulaminie kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. zawierał, wśród innych, następujące zapisy:

Użyte określenia w Regulaminie oznaczają: kredyt w walucie obcej - kredyt udzielony w PLN, indeksowany kursem waluty obcej wg Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (§ 2 pkt 19). W przypadku kredytu w walucie obcej: 1) Wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu, 2) Kredyt jest kredytem indeksowanym do walut wymiennalnych i jest udzielany w złotych polskich. W umowie kredytowej kwota kredytu jest określana w PLN, 3) uruchomienie środków z kredytu następuje w sposób określony w dyspozycji uruchomienia kredytu, po jej akceptacji przez Bank (§ 5 ust. 16).

W przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty (§ 8 ust. 3). W przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany, o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie Banku (§ 8 ust. 4).

(dowód: umowa kredytowa - k.42-47, regulamin, k. 155-157)

Pozwany bank zgodnie z dyspozycjami powódki wypłacił kwotę kredytu w dwóch transzach: 04-04-2008 roku w wysokości 235.300,61 złotych, 15-07-2008 roku w wysokości 214.999,98 złotych. Łącznie pozwany wypłacił kwotę 450.300,59 złotych.

(dowód: rozliczenie kredytu, k. 246-249 v.)

Łączna kwota faktycznie pobranych w PLN przez pozwanego rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia 4 kwietnia 2008 r. do dnia 4 grudnia 2021 roku wyniosła 278.699,87 złotych.

Łączna kwota hipotecznych rat kapitałowo-odsetkowych jakie powódka uiściłaby na rzecz pozwanego banku w okresie od dnia 4 kwietnia 2008 r. do dnia 4 grudnia 2021 roku przy założeniu, że nie obowiązywałyby jej postanowienia dotyczące indeksacji, przy uwzględnieniu, że kredyt winien być spłacony w całym okresie wykonywania umowy w złotych polskich przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umowy w szczególności oprocentowania

ustalonego według pierwotnej stopy referencyjnej oraz terminu spłat poszczególnych rat kredytu wyniosłaby 165.819,28 PLN.

Różnica pomiędzy sumą rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych przez powódkę na poczet spłaty kredytu za okres od 4 kwietnia 2008 r. do dnia 4 grudnia 2021r., a sumą rat, jakie zapłaciłby przy założeniu, że kredyt został udzielony w kwocie 450.299,99 PLN i saldo nie zostało przeliczone na CHF, kredyt oprocentowany jest w wysokości wynikającej z umowy kredytowej - LIBOR 3 M+ marża banku, kredyt podlega spłacie w ratach wyrażonych w PLN wyniosłaby 112.880,59 PLN.

dowód: opinia biegłego - k.327-334v.

Pismem z dnia 04.02.2022 r. powódka skierowała do pozwanego banku reklamację, wnosząc o zapłatę kwoty 282.827,42 zł stanowiącej część świadczenia nienależnego w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego. Ewentualnie wniosła o zapłatę kwoty 121.375,15 zł tytułem nadpłaconych rat kredytu. Pismo zostało doręczone 9 lutego 2022 roku.

dowód: reklamacja powodów - k.70-73

1 Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o następującą ocenę dowodów.

Niektóre fakty zostały przez pozwanego przyznane wprost albo pośrednio i te Sąd przyjął bez dowodów (art. 229 k.p.c. i 230 k.p.c.).

Część ustaleń Sąd poczynił w oparciu o dokumenty prywatne, które zostały złożone przez strony w kserokopiach. Złożenie tych kserokopii stanowiło w istocie zgłoszenie twierdzeń o istnieniu dokumentów o wynikającej z kopii formie i treści. Złożenie przez stronę kserokopii dokumentu, który już wcześniej został w takiej formie złożony przez drugą stronę albo odwołanie się do złożonej przez przeciwnika kopii dokumentu było ewidentnym przyznaniem takiego twierdzenia (art. 229 k.p.c.). Natomiast niedoniesienie się strony do kserokopii złożonej przez przeciwnika stanowiło nie wypowiedzenie się co do jego twierdzeń o istnieniu dokumentu o wynikającej z kopii formie i treści, które pozwalało uznać je za przyznane, gdyż pozostawały w zgodzie z wynikami rozprawy (art. 230 k.p.c.). Dawało to możliwość przeprowadzenia dowodów z dokumentów, których istnienie, treść i forma zostały przyjęte bez dowodów, tak jakby zostały one złożone w oryginale.

Dokumenty prywatne, na podstawie których Sąd dokonał ustaleń, nie budziły wątpliwości co do swojej prawdziwości, jak też nie były przez strony podważane pod jakimkolwiek względem. Dlatego Sąd uznał je za w pełni godne zaufania. Pozostałe dokumenty nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zeznania świadka A. S. złożone na piśmie miały niewielkie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Świadek nie pamięta powódki, jednak zeznała, że standardowo każdemu klientowi przedstawiano symulacje w walucie, którą zainteresowany był klient.

Opinia biegłego M. B. opracowana została w sposób fachowy, rzetelny i wyczerpujący. Była spójna, logiczna i zrozumiała. W sposób przekonujący i nie budzący zastrzeżeń zostały w niej wskazane przesłanki, które doprowadziły do końcowych wniosków i pozwoliły na ustalenie różnicy między wysokością rat kapitałowo – odsetkowych faktycznie spłaconych przez powódkę, a wysokością hipotetycznych rat kredytu przy założeniu, że umowa kredytu powinna być wykonywana z wyłączeniem postanowień dotyczących indeksacji kwoty kredytu oraz rat. Jego wyliczenia arytmetyczne nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Za częściowo wiarygodne uznano zeznania powódki, w tym zakresie w jakim wskazała cel wzięcia kredytu. Sąd nie dał wiary twierdzeniom, że nie zdawała sobie sprawy z ryzyka kursowego i że w sposób niewystarczający była o nim poinformowana przez pozwanego bank. W umowie znajduje się zapis, że została poinformowana o ryzyku kursowym.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne w zakresie roszczenia głównego, za uzasadnione uznano roszczenie ewentualne.

Powódka wniosła o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytowej zawartej z pozwanym bankiem i zasądzenia od pozwanego kwoty 10.999,53 zł tytułem części nienależnie pobranego świadczenia w związku z ustaleniem nieistnienia stosunku prawnego między stronami. Jako ewentualne, powódka zgłosiła żądanie zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 121.375,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uznania, że umowa kredytu jest ważna, a zakwestionowane przez nią postanowienia umowy jej nie wiążą, tytułem różnicy pomiędzy zapłaconymi przez nią ratami, a ratami, które zapłaciłaby, gdyby z umowy został usunięty mechanizm waloryzacji, przy zachowaniu pozostałych warunków umowy.

Zgodnie z art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny jest to interes dotyczący szeroko rozumianych praw i stosunków prawnych powoda i występuje wówczas, gdy z jego strony istnieje obiektywna potrzeba ochrony prawnej, np. gdy powstała sytuacja grożąca naruszeniem prawa lub stosunku prawnego albo pozbawieniem go ochrony prawnej albo też zaistniała wątpliwość co do jego istnienia, a jednocześnie nie ma innych środków ochrony prawnej lub są one nieadekwatne do istniejącej obiektywnie potrzeby tej ochrony. Jak podkreśla się w orzecznictwie, ocena istnienia interesu prawnego wymaga zindywidualizowanych, elastycznych kryteriów, uwzględniających celowościowe podstawy powództwa wytoczonego w oparciu o art. 189 k.p.c., a jednym z tych kryteriów jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną powoda obecnie i w przyszłości. O występowaniu interesu prawnego w uzyskaniu wyroku ustalającego świadczy możliwość stanowczego zakończenia tym wyrokiem sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości. Natomiast przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa (por. z wielu wyroki Sądu Najwyższego z 19 lutego 2002 r., IV CKN 769/00, OSNC 2003/1/13, z 30 listopada 2005 r. III CK 277/05, z 29 marca 2012 r. I CSK 325/11, z 15 maja 2013 r. III CSK 254/12, z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14, nie publ.).

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało oceny postanowień umownych w świetle przesłanek z art. 385¹ par. 1 k.c. oraz (w razie uznania w/w postanowień za niedozwolone postanowienia umowne) oceny skutków prawnych tej sytuacji tj. rozstrzygnięcia czy w takim przypadku zaskarżone postanowienia umowy powinny zostać z niej wyeliminowane, czy też abuzywność prowadzi do nieważności umowy; oceny w/w postanowień umownych pod kątem ich zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego w świetle art. 58 par. 1 i 2 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Zgodnie z brzmieniem w/w przepisu, możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z umowy, uzależniona jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek: 1. postanowienie nie było uzgodnione indywidualnie; 2. nie jest postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron; 3. postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przedmiotowa umowa kredytu miała charakter umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej. Tego rodzaju umowa wykształciła się w obrocie gospodarczym jako podtyp umowy kredytu. Charakteryzuje się ona tym, że kwota kredytu jest wyrażona w złotych, ale w dniu wypłaty zostaje poddana indeksacji, czyli przeliczeniu na określoną w umowie walutę obcą (walutę indeksacji). Przeliczona na walutę obcą kwota kredytu jest poddana oprocentowaniu według stopy procentowej właściwej dla tej waluty obcej i jest dzielona na raty, które są spłacane w złotych po ich przeliczeniu z waluty obcej na złote w umówionej dacie płatności rat.

Zastosowanie konstrukcji indeksacji, w celu ustalenia salda kredytu i wysokości świadczeń, do których zobowiązany jest kredytobiorca, nie narusza istoty umowy kredytu wyrażonej w art. 69 ust. 1 prawa bankowego, która polega na tym, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty (por. wyroki Sądu Najwyższego z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14, OSNC - ZD 2016/3/49, z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, z 8 września 2016 r., II CSK 750/15, z 14 lipca 2017 r., z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Jednak w okolicznościach sprawy nie przesądzało to o ważności przedmiotowej umowy kredytu.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy oczywiste jest, że wybór rodzaju i waluty kredytu był indywidualnie uzgodniony z powódką. Powódka nie musiała zgodzić się na zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej CHF. Równie oczywiste jest jednak, że powódka nie miała rzeczywistego wpływu na treść umowy w sensie warunków indeksacji uregulowanych w kwestionowanych przez nią zapisach umowy. Powódka, godząc się na indeksację co do zasady, nie miała bowiem realnego wpływu na treść klauzul umownych określających warunki indeksacji do waluty CHF.

W § 2 ust. 2 umowy stron przewidziano, że wypłacona kwota kredytu zostanie przeliczona na franki szwajcarskie po kursie kupna z tabeli kursowej pozwanego. Z kolei w § 7 ust. 1 umowy wskazano, że raty kredytu spłacane będą w złotych po przeliczeniu kwoty każdej raty wyrażonej we frankach szwajcarskich na złote wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej pozwanego obowiązującego na dzień spłaty. Umowa ani regulamin, który miał do niej zastosowanie, nie definiowały bliżej tabeli kursowej, ani sposobu określania w niej kursów walut, jak też w żaden inny sposób nie ograniczały swobody Banku w ustaleniu kursów franka szwajcarskiego w tabeli kursowej. Oznacza to, że w świetle umowy Bank miał całkowitą swobodę w ustalaniu kursu, po którym nastąpi przeliczenie kwoty kredytu na walutę indeksacji oraz przeliczenie raty kredytu na złote. Jednocześnie z treści umowy nie wynikało żadne uzasadnienie dla takiego rozwiązania. Dodać można, że również w toku procesu pozwany żadnego przekonującego uzasadnienia w tym przedmiocie nie przedstawił.

Podsumowując, postanowienia przedmiotowej umowy pozostawiają Bankowi pełną i niezamieszkaną swobodę w jednostronnym w określeniu kursu, po którym nastąpi przeliczenie kwoty kredytu na walutę indeksacji, jak również kursów, po których ma nastąpić przeliczenie rat z waluty indeksacji na złote. Tym samym postanowienia te dawały Bankowi niezamieszkaną swobodę w jednostronnym określaniu rozmiaru zobowiązania kredytobiorcy do spłaty kredytu.

Rzeczywisty problem w związku z wykonywaniem przedmiotowej umowy polegał na tym, że kurs CHF w stosunku do złotego wzrósł w sposób nieprzewidywany przez powodów w momencie zawarcia umowy, istotnie wpływając na wysokość rat kredytu, które powodowie zobowiązani byli płacić.

Powódka nie osiągnęła korzyści, której oczekiwała, opierając się na niezamieszkanym przekonaniu, że kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotego przez cały czas wykonywania umowy będzie na tyle niski, że spłaci kredyt przy znacznie mniejszym obciążeniu, niż gdyby zaciągnęli kredyt bez waloryzacji do CHF.

Zdaniem sądu jest oczywiste, że samo zastrzeżenie klauzuli waloryzacyjnej nie stanowi niedozwolonej klauzuli umownej. Waloryzacja co do zasady nie może być abuzywna, choćby ze względu na to, że kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej stanowi nazwaną umowę prawa bankowego, wskazaną w art. 69 tej ustawy.

Tutejszy Sąd zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w treści uzasadnienia w sprawie o sygn. akt II CSKP 1110/22, że w obrocie gospodarczym sprecyzowanie przelicznika służącego do waloryzacji świadczenia pieniężnego nie jest konieczne, takie doprecyzowanie nie należy do essentialia negotii umowy. Brak jest podstaw do odmiennego rozumienia postanowień konstytuujących umowę w przypadku obrotu konsumenckiego. Umowa kredytowa z konsumentem, przewidująca waloryzację kursem waluty obcej, jest zawarta mimo pominięcia w niej postanowień dotyczących sposobu ustalania kursu waluty obcej. Od 26 sierpnia 2011 roku art. 69 ust. 2 pkt 4a p.b. wymaga zawarcia w umowie kredytowej od początku wyrażonej w walucie obcej (denominowanej) lub waloryzowanej walutą obcą (indeksowanej) (...) 8 postanowień o sposobach i terminach ustalania kursu przeliczenia jednak pominięcie tych postanowień w umowie zawartej przed 26 sierpnia 2011 r. nie może być przyczyną uznania umowy za niezawartą lub nieważną. Na podstawie art. 5 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, nowe wymagania, zawarte w art. 69 ust. 4a p.b., stosuje się tylko do umów zawartych od 26 sierpnia 2011 roku.

Na podstawie art. 58 § 3 k.c. umowa pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa nie zostałaby zawarta. Zatem skutki prawne nieważności niektórych postanowień umowy są takie, jak gdyby tych postanowień od początku nie było w umowie. Skoro możliwe jest zawarcie umowy, w której świadczenia pieniężne są waloryzowane kursem waluty obcej, bez określenia przelicznika, to nieważność przelicznika nie może powodować nieważności kolejnych postanowień umowy, w szczególności samej zasady indeksacji, chyba że właśnie ten przelicznik był dla stron kluczowy i bez tego konkretnego przelicznika nie zawarłyby umowy indeksowanej (art. 58 § 3 k.c.).

Skutkiem braku przelicznika, niezależnie od tego, czy w umowie nie było go od początku, czy okazał się nieważny, jest poszukiwanie odpowiedniego przelicznika w zwyczajach, zasadach współżycia społecznego (art. 56 k.c.) i ewentualnie w analogiach z ustawami przewidującymi takie przeliczniki w innych stosunkach cywilnoprawnych. Sąd Najwyższy podkreślił, że w umowach o kredyt indeksowany sam przelicznik nie jest istotny, o wysokości świadczenia (raty kredytu) decyduje tylko zmiana przelicznika w stosunku do jego pierwotnej wielkości, a ta zmiana jest niemal identyczna dla wszystkich wchodzących w rachubę przeliczników (np. średni NBP, średni kantorowy) w dowolnym okresie czasu (sygn. akt II CSKP 1110/22). Sam brak przelicznika złotych na franki w umowie nie może być przyczyną nieważności postanowień przewidujących wyrażanie rat w CHF. Wolą kredytobiorców było uzyskanie kredytu oprocentowanego w oparciu o stopę LIBOR w zamian za przyjęcie na siebie ryzyka związanego z możliwością wzrostu kursu franka.

W wyroku z 21 grudnia 2016 r., w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C 308/15, (...) uznał, że „warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczonego warunku”. Skoro postanowienie o przeliczniku opartym na kursie CHF, ogłaszanym przez pozwanego bank, należy traktować tak, jakby nie było go w umowie od początku, należy stosować przelicznik ustalony na podstawie art. 56 k.c.

Przelicznik ustanowiony przez strony w umowie zdaniem tegoż Sądu był nieważny tylko ze względu na możliwość jednostronnego kształtowania go przez bank, jednak w umowie kredytu indeksowanego nie sam przelicznik jest istotny, a jego zmiany w czasie wykonywania umowy.

W wyroku z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, (...) odpowiadał na pytanie sądu węgierskiego o skutki abuzywności postanowienia umowy kredytowej o przeliczniku walutowym ustalonym przez bank. (...) stwierdził, że kurs taki może być zastąpiony kursem wynikającym z przepisu dyspozytywnego prawa krajowego, gdyż pozwala to „na przywrócenie równości tych stron bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki”. Jednocześnie wyrok ten potwierdza, że warunek przeliczania zobowiązania kursem waluty obcej jest warunkiem odrębnym od mechanizmu przeliczania i podlega odrębnej ocenie pod kątem abuzywności. Abuzywność przelicznika walutowego nie pociąga za sobą nieważności postanowienia o indeksacji walutą obcą. (...) podkreślił

w tym wyroku, iż Dyrektywa służy eliminowaniu nieuczciwych postanowień z umowy, a stwierdzenie nieważności całej umowy jest ostatecznością, gdy umowa bez abuzywnego warunku nie może obowiązywać. Zasada ta jest oczywista zważywszy, iż celem Dyrektywy jest uchronienie konsumentów przed skutkami nieuczciwych warunków akcesoryjnych, na które nie zwraca się uwagi przy zawieraniu umowy.

Powódka zdaniem Sądu nie wykazała, że zawarta umowa kredytu naruszała w jakikolwiek sposób zasady współzycia społecznego. Wskazać należy, że możliwość powołania się na sprzeczność zawartej umowy z zasadami współzycia społecznego powinna być stosowana wyjątkowo i tylko tam, gdzie nie ma możliwości zastosowania innego środka prawnego. Zasady współzycia społecznego rozumieć jako swego rodzaju „zawór bezpieczeństwa” pozwalający uchylić skutki formalnie zgodnej z prawem czynności, gdy jej wykonanie byłoby niemoralne bądź nieuczciwe. Zdaniem sądu umowa łącząca strony nie może być uznana za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, chociażby z tego względu, że sprzeczność taka musiałaby występować już w dacie zawarcia umowy, podczas gdy wtedy – zgodnie z twierdzeniami powodów – umowa była korzystna dla nich, ponieważ wysokość rat kredytu była znacząco niższa od rat dla analogicznego kredytu bez waloryzacji do CHF.

Powyższe rozważania stanowią o niezasadności powództwa o zapłatę w zakresie roszczenia wywodzonego z nieważności umowy.

W konsekwencji orzeczono jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Łączna kwota faktycznie pobranych w PLN przez pozwanego rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od dnia 4 kwietnia 2008 roku do 4 grudnia 2021 r. po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z (...) Banku (...) S.A. na dzień spłaty raty wyniosła 278.699,87 PLN.

Łączna kwota hipotecznych rat kapitałowo-odsetkowych jakie powódka uiściłaby na rzecz pozwanego banku w okresie od dnia 4 kwietnia 2008 r. do dnia 4 grudnia 2021 roku przy założeniu, że nie obowiązywałyby jej postanowienia dotyczące indeksacji, przy uwzględnieniu, że kredyt winien być spłacony w całym okresie wykonywania umowy w złotych polskich przy uwzględnieniu wszystkich pozostałych postanowień umowy w szczególności oprocentowania ustalonego według pierwotnej stopy referencyjnej oraz terminu spłat poszczególnych rat kredytu wyniosłaby 165.819,28 PLN.

Różnica pomiędzy sumą rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych przez powódkę na poczet spłaty kredytu za okres od 4 kwietnia 2008 r. do dnia 4 grudnia 2021r., a sumą rat, jakie zapłaciłby przy założeniu, że kredyt został udzielony w kwocie 450.299,99 PLN i saldo nie zostało przeliczone na CHF, kredyt oprocentowany jest w wysokości wynikającej z umowy kredytowej - LIBOR 3 M+ marża banku, kredyt podlega spłacie w ratach wyrażonych w PLN wyniosłaby 112.880,59 PLN. Taką też kwotę należało zasądzić na rzecz powódki za okres dochodzony pozwem z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 lutego 2022 r. do dnia zapłaty. Kwota ta została określona przez biegłego w opinii wydanej w przedmiotowej sprawie, co do poprawności arytmetycznej wyliczeń biegłego strony nie wnosily uwag.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił roszczenie ewentualne powódki, która domagała się kwoty 121.375,15 zł, a przyznano jej 112.880,59 zł (pkt 3 wyroku).

Zgodnie z treścią przepisu art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dłużnik popada w opóźnienie jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2003 r., sygn. II CK 146/02).

Strona powodowa domagała się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 14 lutego 2022 r. . Powódka wysłała do pozwanego wezwanie do zapłaty, który odebrał w dniu 9 lutego 2022 roku wskazując mu 3 dniowy termin na dokonanie płatności od otrzymania wezwania. Powyższe uzasadnia żądanie zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 14 lutego 2022 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na podstawie art.102 k.p.c. zawarte zostało w punkcie czwartym wyroku.

Powódka przegrała proces w zakresie żądania głównego, mając jednak na względzie, iż zasadnicza teza powódki co do abuzywnych postanowień umowy okazała się słuszna, Sąd nie obciążył jej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej, co uzasadniało również obciążenie pozwanego całością poniesionych przez nią kosztów w łącznej wysokości 14.463,72 zł . Składały się na nie opłata od pozwu 1.000 zł, zaliczka na poczet opinii biegłego 2.646,72 zł oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w wysokości dwukrotności stawki minimalnej ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych w kwocie 5.400 zł, opłaty skarbowe od pełnomocnictw w wysokości 17 zł.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie wyżej powołanych przepisów prawa, orzeczono jak w sentencji wyroku.

Jolanta Czajka-Bałon